

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боров Ю. Интеграция как средство художественного общения / Ю. Боров, Г. Радионова // Контекст, 1982. – М. : Наука, 1983. – С. 224–244.
2. Голінська Т. Проблеми підготовки вчителів початкових класів до проведення інтегрованих уроків мистецтва / Т. Голінська // Актуальні проблеми викладання філологічних дисциплін : збірник наукових праць. – Херсон : Вид. ХДУ, 2003. – С. 151–155.
3. Зязюн І. Культура в контексті політики та освіти / І. Зязюн // Мистецтво та освіта. – 1998. – № 2. – С. 2–8.
4. Кондрацька Л. Антропологічний погляд на проблему культурологічної підготовки особистості майбутнього вчителя мистецтва / Л. Кондрацька // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 6. – С. 202–214.
5. Основи викладання мистецьких дисциплін / за заг. ред. О. Рудницької. – К., 1998. – 183 с.
6. Підкурманна Г. Художньо-педагогічна підготовка фахівців дошкільного виховання в педагогічному університеті./ Г. Підкурманна / СПб. : НДІХ СПб. ДУ, 1998. – 277с.

УДК 378.147:014:781

Анімаційна діяльність у складі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури

Наумчук В.І., к. пед. н.,
доцент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

У статті розглянуто основні проблеми сучасної системи освіти та висвітлено особливості професійної підготовки фахівців фізичної культури. Наведено, що становлення вчителя як професіонала починається з професійної підготовки та виховання фахівців, поетапного формування системи практичних навичок у майбутніх учителів фізичної культури та їх професійної майстерності. Здійснено аналіз поглядів видатних науковців на визначення поняття «професійний розвиток» та «анімаційна діяльність» і визначено вплив анімаційної діяльності на професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: професійна підготовка, професійний розвиток, анімаційна діяльність, фізична культура, учитель.

В статье рассмотрены основные проблемы современной системы образования и освещены особенности профессиональной подготовки специалистов физической культуры. Показано, что становление учителя как профессионала начинается с профессиональной подготовки и воспитания специалистов, поэтапного формирования системы практических навыков у будущих учителей физической культуры и их профессионального мастерства. Осуществлен анализ взглядов выдающихся научных деятелей на определение понятий «профессиональное развитие» и «анимационная деятельность» и определено влияние анимационной деятельности на профессиональную подготовку будущих учителей физической культуры.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профессиональное развитие, анимационная деятельность, физическая культура, учитель.

Naumchuk V.I. ANIMATION ACTIVITIES IN THE PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE

The article describes the main problems of modern system of education and the peculiarities of professional training of physical culture. It is shown that the development of teachers as a professional begins with professional training and education of specialists, the gradual formation of practical skills of future physical culture teachers and their professional skills. The analysis of the views of prominent academics on the definition of “professional development” and “animation activities”. The influence of entertainment activities for training of future teachers of physical culture.

Key words: professional training, professional development, animation activities, physical education, teacher.

Постановка проблеми. Сучасні зміни соціальної структури суспільства вимагають інноваційних змін у галузі освіти, успіх яких, насамперед, залежить від учителя, його творчого потенціалу, готовності

до безперервної самоосвіти, здібності до гнучкого соціально-педагогічного мислення, гуманістичної спрямованості особистості. У Національній доктрині розвитку освіти особливу увагу приділено підготовці нової

генерації педагогічних кадрів, підвищенню їх професійної компетентності та загальнокультурного рівня. Звідси виникає гостра необхідність у пошуку нових шляхів розвитку сучасного стилю професійної майстерності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування здорового молодого покоління розглядалися в працях багатьох науковців. У своєму науковому виданні О.О. Яременко, О.Д. Дубогай, Р.Я. Левін, Л.В. Буцька охарактеризували фізичну культуру як неодмінну складову формування здорового способу життя молоді. Психологічні, філософські та соціальні сторони цієї проблеми у своїх наукових виданнях відображали О.І. Гура, О.П. Левківська та Л.В. Міхеєва. Аналіз науково-методичних джерел засвідчив, що одне із провідних місць в оптимізації процесу здоров'язбереження молоді та підлітків посідає фізичне виховання в закладах освіти (В.В. Гаркуша, В.К. Велитченко, М.В. Чернявський). Тому професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури слід приділяти неабияку увагу, бо вони є ключовим елементом у формуванні здорової особистості. Нові умови процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури висвітлювали у своїх наукових публікаціях І.Б. Гринченко, Г.Р. Генсерук, Л.І. Іванова. Інноваційним технологіям у підготовці майбутніх фахівців фізичної культури були присвячені роботи Р.В. Клопова та Л.В. Безкоровайної. Саме інтеграційні підходи в системі освіти охарактеризували Н.В. Маковецька, А.П. Конох та Л.В. Безкоровайна.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в комплексному аналізі впливу анімаційної діяльності на професійну підготовку майбутніх педагогів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стан здоров'я людини є основним показником духовного, соціального та економічного добробуту населення, рівня цивілізованості країни. Гуманізація освіти вимагає якісно нового підходу до задоволення потреб людини та формування її стійких мотивацій до здорового способу життя. Державні національні програми «Діти України» та «Освіта» (Україна ХХІ століття), «Національна доктрина розвитку освіти» визначають збереження і зміцнення фізичного, психічного, соціального та морального здоров'я школярів, формування в них умінь і навичок здорового способу життя – одного із головних завдань закладів освіти. Тому на сьогоднішній день кожна школа повинна впроваджувати нові засо-

би навчання для покращення якості освіти та виховання. Вчені й практики підкреслюють, що шкільні роки є найбільш вагомими в житті дитини, оскільки саме у цей час створюються передумови для розвитку її організму та особистісних якостей. Звідси можемо виділити основну задачу сучасної школи – створення освітнього середовища для розвитку здорової дитини. А здорове молоде покоління – це запорука стабільного розвитку держави, один із чинників її позитивного міжнародного іміджу.

Зокрема, Л.П. Ареф'єва зазначає, що «парадигма розвиваючої особистість освіти, до якої поступово переходить вітчизняна вища школа, розглядає знання, уміння і навички як засоби реалізації головної мети освіти – повноцінного розвитку особистості». Науковець наголошує на тому, що «особливої значущості для організації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури набуває розкриття єдності функціонального, ціннісного і діяльного аспектів її змісту» [1].

Теперішні вимоги до професійної діяльності педагога, за визначенням В.М. Вакулєнко, формуються під впливом культурних традицій, соціальних умов, соціально-економічних і політичних перетворень [2]. Науковець підкреслила, що на сучасному етапі розвитку суспільства існують об'єктивні передумови для освітніх реформ, здійснення яких неминуче привело до реорганізації й реконструкції системи підготовки педагогічних працівників, адже державну політику щодо реформування педагогічної освіти визначають ідеї неперервної освіти, перехід до інформаційного суспільства, інтеграційні процеси в освітній діяльності. Це зумовлено, насамперед, приєднанням до Болонського процесу, прагненням вдосконалити систему підготовки і професійного розвитку педагогів на основі оновлення змісту освіти, модернізації навчальних технологій з урахуванням досягнень розвинених країн світу.

В межах нашого дослідження не можемо не визначити свідчення нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, які зазначають:

1) «Педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру» [5];

2) «Підготовка педагогічних і науково-педагогічних працівників, їх професійне самовдосконалення – важлива умова модернізації освіти» [8].

Перш ніж перейти до поняття професійної підготовки, розглянемо такі терміни, як «розвиток» та «професійний розвиток».

Згідно з визначенням Тлумачного словника української мови розвиток – це розгорнутий у часі процес кількісних та якісних змін в організмі та психіці людини, її мисленні, почуттях і поведінці, що є результатом біологічних процесів в організмі та впливів навколишнього середовища, та завдяки якому виникає новий якісний стан об'єкта, що виступає як зміна його складу або структури (тобто виникнення, трансформація або зникнення його елементів або зв'язків).

Відповідно до словників з психології розвиток – це посилення, зміцнення; доведення до певного ступеня духовної, розумової зрілості тощо; розгортання чого-небудь у широких межах, з повною енергією; розширення, розповсюдження, поглиблення змісту або застосування будь-чого; процес і результат переходу до нового, більш досконалого якісного стану, від простого до складного, від нижчого до вищого.

Термін «професія» у Тлумачному словнику української мови характеризується як виокремлений («окреслений») у рамках суспільного поділу праці комплекс дій та відповідних знань, що вимагає відповідної освіти чи кваліфікації, які особа повинна виконувати постійно, та які становлять засоби утримання для неї, а також певний вид трудової діяльності, який потребує спеціальних теоретичних знань і практичних навичок.

Отже, поєднавши ці поняття, можемо сформулювати значення терміна «професійний розвиток», яке буде характерне нашому дослідженню.

Професійний розвиток майбутніх учителів фізичної культури – це безперервний комплексний процес, що охоплює професійне навчання (оволодіння професійними знаннями, вміннями і навичками, набуття професійного досвіду) з метою досягнення педагогічної майстерності у галузі фізичного виховання і спорту.

Найважливішою частиною педагогічної підготовки майбутнього вчителя є професійні знання і вміння (філософські, психолого-педагогічні, соціальні, спеціальні та додаткові), які формуються на всіх рівнях (методологічному, технологічному, творчому) і стають базою педагогічної свідомості і мислення, а психолого-педагогічна ерудиція – необхідною передумовою успішної роботи.

Значну роль в професійній підготовці вчителя фізичної культури грають його здібності до педагогічної діяльності. Вчені-дослідники виділяють домінуючі з них [9].

1) Дидактичні здібності – це здатність доступно передавати навчальний матері-

ал. Ці здібності полягають в умінні вчителя реконструювати, адаптувати навчальний матеріал, викликаючи інтерес у дітей до навчального предмета, збуджуючи їх активність і самостійність у навчальній діяльності.

2) Академічні здібності – це здібності до відповідної області наук (навчальний предмет). Вчитель фізичної культури повинен знати свій предмет не тільки в обсязі навчального курсу, а й значно глибше.

3) Перцептивні здібності – це здібності проникати у внутрішній світ учня, своєрідна психологічна спостережливість, пов'язана з тонким розумінням особистості школяра і його психічного стану.

4) Мовні здібності – це здатність ясно і чітко висловлювати свої думки, почуття за допомогою мови, міміки і пантоміміки.

5) Організаторські здібності – це вміння організувати учнів, сформувати їх колектив, надихнути школярів на рішення навчальних завдань. Слід зазначити, що це й здатність організувати і власну діяльність.

6) Авторитарні здібності – це здатність безпосередньо емоційно-вольовим впливом на учнів домагатися у них авторитету.

7) Комунікативні здібності – це здатність до спілкування з учнями, уміння знайти до них правильний підхід, налагодження контактів, встановлення з ними взаємин, доцільних для здійснення педагогічної діяльності.

8) Педагогічна уява – це здатність передбачати наслідки педагогічної діяльності: прогнозувати розвиток тих чи інших якостей у вихованців.

9) Атенційні здібності – це здатність розподіляти свою увагу між декількома видами діяльності одночасно. Вчителю необхідно стежити за змістом і формою викладу навчального матеріалу, тримати в полі уваги всіх учнів, реагувати на прояв ознак втоми, неувваги, нерозуміння з боку вихованців, відзначати порушення дисципліни.

Безумовно, для вироблення педагогічної майстерності вчитель повинен володіти необхідними природними даними. Однак, незважаючи на важливе їх значення – сприяння успішній педагогічній діяльності, визначну роль також відіграють і якості набуті. Як підкреслював А.С. Макаренко, педагогічну майстерність можна і потрібно виробляти [4].

Отже, в сучасних умовах професійної підготовки кадрів в області педагогіки особливо великого значення набуває поєднання фундаментальної освіти та глибокого опанування наукових основ професійної діяльності з практичним її засвоєнням. Основна мета педагогічної підготовки студен-

тів – не суто теоретичні знання, а знання як інструмент побудови педагогічної взаємодії в різних умовах реального навчально-виховного процесу, який постійно змінюється. Тому, на наш погляд, важливою умовою підвищення професійної майстерності є адаптація під зміни сучасного навчально-виховного процесу, впровадження нових засобів навчання, постійне самовдосконалення, саморозвиток та самоаналіз.

На всіх етапах професійного розвитку особливо значущим є формування професійно важливих якостей майбутніх фахівців як організаторів і функціонерів, які повинні вирішувати актуальні проблеми організації дозвілля як частини виховного процесу в освітній діяльності. Зараз все більше загальноосвітніх, спортивно-оздоровчих та дитячих закладів, організацій фізкультурно-спортивної спрямованості стали використовувати таку додаткову послугу, як анімація.

Досліджуючи значення анімаційної діяльності у процесі розвитку професійної майстерності майбутніх педагогів, насамперед дамо визначення саме понять «анімація» та «діяльність».

Вперше термін «анімація» з'явився на початку XX століття у Франції та тлумачився як самостійно спрямована психолого-педагогічна діяльність у сфері культурного дозвілля, як дія, спрямована на те, щоб наділити життям, вдихнути життя. Є.Б. Мамбеков дійшов висновку, що «анімація – це частина культурної та виховної системи суспільства, представлена сукупністю елементів, що знаходяться в постійних взаємозбагачувальних відносинах, що характеризують цю систему і реалізуються через комплекс занять, видів діяльності і відносин, в яких провідну роль відіграють аніматори, професійні або добровільні, що володіють спеціальною підготовкою і використовують методи активної педагогіки» [7].

Отже, анімація має такі особливості:

- здійснюється у вільний час; відрізняється свободою вибору, добровільністю, активністю та ініціативою як однієї людини, так і різних соціальних груп;

- зумовлена національно-етнічними та регіональними особливостями і традиціями;

- характеризується різноманіттям видів на базі різних інтересів дітей, молоді та дорослих;

- відрізняється глибокою особистісністю і носить гуманістичний, культурологічний, оздоровчий і виховний характер [6].

Викладене вище дає змогу дійти висновку, що аналіз поняття «анімація» дає змогу, з одного боку, виявляти її розвивальний, оздоровчий, культурологічний характер, а з іншого – позначати власне духовний ас-

пект взаємовідносин суб'єктів педагогічного процесу через особливі прийоми спілкування, діалогу, наповненого справжнім співчуттям, співпереживанням і сприянням, заснованих на глибинному зверненні до вічних ціннісно-смыслових абсолютів духовності.

Зараз більш докладно розглянемо різні аспекти розуміння сутності поняття «діяльність».

За Г.П. Васяновичем, діяльність створює основу життя людини, в ній людина створює предмети матеріальної і духовної культури, творить саму себе [3].

Поняття «діяльність» є розповсюдженим, воно широко використовується у багатьох наукових галузях. Залежно від площини, в якій розглядається поняття діяльності, подаються різні її визначення.

Згідно з вищевикладеним Г.П. Васянович дійшов висновку, що діяльність людини – це свідомо активність, що виявляється в системі дій, спрямованих на досягнення поставленої мети [3].

Отже, анімаційну діяльність слід розглядати як складну систему, структура (організація) якої є процесом, що протікає в певній галузі безперервного культурно-творчого середовища.

Основні сучасні напрями анімаційної діяльності представлені рекреаційною, соціально-культурною, музейною та педагогічною анімацією [10]. Визначення останньої як окремого виду діяльності дає змогу говорити про можливість вживання поруч із дефініцією «анімаційна діяльність» терміна «анімаційно-педагогічна діяльність».

Педагогічна анімація спрямована на організацію дозвільної діяльності в школі і під час канікулярного відпочинку через використання театралізованих, ігрових, тренінгових засобів у навчанні.

Л.В. Курило вважає, що основною метою педагогічної анімації є створення умов, за яких дитина успішно розвивається у сфері вільного часу, просуваючись від відпочинку і розваг, які передбачають фізичне і психоемоційне відновлення, до творчості та соціальної активності у зазначеній сфері, отримуючи від цього задоволення. У її змісті можна виділити пізнавальну, ціннісно-орієнтовану, практично-перетворюючу і творчу діяльності, які реалізуються через такі форми анімаційних програм:

- 1) спортивно-оздоровчі, спортивно-розважальні та спортивно-пізнавальні програми, які будуються на залученні в активний рух через захоплюючі та веселі конкурси, змагання, спортивні свята, спартакиади, рухливі ігри, походи, пішохідні екскурсії, туристичні зльоти;

2) творчо-трудова програми, що допомагають придбати різні вміння та навички в різних видах занять, ремесел через аукціони виробів з природних матеріалів, конкурси аматорської фотографії, виставки пісочної і крижаної скульптури, фестивалі авторських віршів та пісень;

3) культурно-пізнавальні та екскурсійні анімаційні програми, які будуються на залученні до культурно-історичних і духовних цінностей через відвідування музеїв, театрів, художніх галерей, парків, виставок, концертів і різних видів екскурсій;

4) конкурсно-ігрові та пригодницькі програми, що складаються з різноманітних ігор та конкурсів, об'єднаних загальною темою, і надання їх учасникам хвилюючих, незвичайних емоцій завдяки участі у рольових іграх та конкурсах, піратських вилазках, нічних походах, тематичних пікніках;

5) видовишно-розважальні, танцювальні-розважальні та фольклорні анімаційні програми, які включають святкові заходи, конкурси, фестивалі, карнавали, тематичні дні, ярмарки, шоу-програми, концерти, дискотеки, танцювальні вечори [6].

Вивчення основ анімаційної діяльності є одним із ефективних шляхів розвитку педагогічної творчості, дає змогу зрозуміти сутність виховної взаємодії, заснованої на здатності поважати і цінувати іншу людину, чужу думку, готовність зрозуміти і прийняти щось нове і незвичне.

Актуальність педагогічної анімації визначається, по-перше, потребою суспільства у кваліфікованих фахівцях педагогах-аніматорах, здатних якісно управляти вільним часом підростаючого покоління, по-друге, слабкою практичною орієнтованістю освітнього процесу на творчу взаємодію педагогів з дітьми та юнацтвом у сфері вільного часу, недостатньою підготовкою майбутніх педагогів до діяльності класного керівника та використанню інноваційних підходів до організації та проведення виховної роботи. Її результатом буде реалізація сутнісних сил людини, конкретна програма формування та розвитку особистості у сфері вільного часу [10].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, результати аналізу досліджень і наукових публікацій визначили, що аніма-

ційна діяльність є одним із найважливіших напрямів вдосконалення змісту фізкультурної освіти, що сприяє формуванню творчої особистості майбутнього спортивного педагога, діяльність якого направлена на зміцнення здоров'я, різнобічний фізичний розвиток учнів; вдосконалення вмінь і навичок, отриманих ними на уроках фізичної культури; розвиток організаторських здібностей школярів; прищеплення їм любові до систематичних занять фізичною культурою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арефьева Л.П. Особенности профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в условиях современной парадигмы освіти / Л.П. Арефьева // Научный часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури: Фізична культура і спорт. – 2011. – Вип. 10. – С. 19–23.
2. Вакуленко В.М. Акмеологічний підхід у теорії й практиці вищої педагогічної освіти України, Білорусії, Росії (порівняльний аналіз) : автореф. дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В.М. Вакуленко. – Луганськ, 2008. – 37 с.
3. Васянович Г.П. Психологія діяльності людини Вибрані твори : у 7 т. / Г.П. Васянович. – Львів : Норма, 2015– . – Т. 4 : Психологія і педагогіка : [навчальний посібник]. – 2015. – 512 с.
4. Жураковский Г.Е. Педагогические идеи А.С. Макаренко / Г.Е. Жураковский ; под ред. и с введ. ст. Ш.И. Ганелина. – М. : Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1963. – 328 с.
5. Про освіту : Закон України від 23 травня 1991 року № 1060-ХІІ // Законодавство про освіту. – К. : Парламентське видавництво, 2002. – 159 с.
6. Курило Л.В. Теория и практика анимации / Л.В. Курило. – М. : Советский спорт, 2006. – 195 с.
7. Мамбеков Е.Б. Организация досуга во Франции: Анимационная модель : автореф. дисс. ... канд. пед. наук / Е.Б. Мамбеков ; Гос. ин-т культуры. – СПб., 1992. – 16 с.
8. Національна доктрина розвитку освіти (затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002). – К. : Шкільний світ, 2002.
9. Холодов Ж.К. Технология теоретической профессиональной подготовки в системе специального физического образования / Ж.К. Холодов. – М., 1996. – 152 с.
10. Шульга И.И. Педагогическая анимация в практике социального воспитания за рубежом / И.И. Шульга // Школьные технологии. – 2008. – № 3. – С. 134–136.